

„My v Česku černé uhlí těžíme, někde v USA jej sklízíme,“

řekl v rozhovoru pro časopis All for Power Dr. Ing. Ján Fabián, ředitel pro rozvoj a strategii a místopředseda představenstva OKD, a.s.

Ján Fabián

Narodil se 2. května 1966 v Košicích, vyrůstal v africké Zambii. Vystudoval hornickou fakultu Technické Univerzity v Košicích a po ukončení v letech 1991 až 1992 pracoval pro americkou společnost Colenco Power Consulting ve Švýcarsku v oblasti podzemního skladování radioaktivního odpadu. V letech 1992 až 1998 absolvoval doktorandské studium na institutu geověd TU Berlin. V průběhu doktorandského studia na hornické fakultě TU Berlin vyvíjel optimalizační koncepce pro hlubinné dobývání surovin a úzce spolupracoval s těžebními společnostmi na Slovensku, v Německu a Austrálii. V letech 1998 až 2007 pracoval v českém vedení přední světové poradenské společnosti Roland Berger Strategy Consultants. Řídil projekty především v oblastech surovinových zdrojů, ocelářství, energetiky a strojírenství a to v ČR, na Slovensku, v rámci celé střední a východní Evropy, Ruska, Ukrajiny a západní Evropy. Kromě transformačních a restrukuralizačních projektů se specializoval na optimalizaci provozních činností a vytváření růstových strategií pro významné národní a globální společnosti. Od srpna roku 2007 pracuje ve vedení společnosti OKD, a.s. jako ředitel pro rozvoj a strategii, zástupce generálního ředitele a místopředseda představenstva. Ze své pozice ve vrcholovém managementu mateřské společnosti New World Resources (NWR) zodpovídá za organizační řízení OKD a dohled nad dalšími dceřinými firmami NWR. V rámci užšího vedení společnosti se podílí na přípravě a realizaci dlouhodobé podnikatelské strategie.

Pane řediteli, v roce 2011 jste prodali zhruba stejný objem uhlí jako dříve... Krize se vašeho podnikání nedotýká?

Jak se to vezme. Vše, co bylo u nás objednáno, jsme prodali. Celkem tedy 10,6 milionů tun, z toho zhruba 50 % je energetické a 50 % koksovatelné. U energetického uhlí by se snad musel najednou zhroutit celý svět, aby o uhlí nebyl zájem. Ohledně koksovatelného uhlí je to stejné, to by musely všechny ocelárny a strojírný najednou přestat vyrábět. Spíše je to otázka ceny, ta se především u koksovatelného uhlí pohybuje v cyklech. Nyní jsme v tomto směru na cestě dolů, z ceny 300 dolarů za tunu, loni jsme se dostali na cca 200 dolarů.

Cena za energetické uhlí by mohla růst?

Vypadá to tak. Vývoj v Německu, čili jejich odklon od jaderné energetiky, pravděpodobně způsobí jedině, a to větší požadavky na objem dodávek a tedy i tlak na cenu uhlí na trhu. Ta by tak mohla vzrůst. Je potřeba říci, že jsme sice významnou těžební společností v Evropě, ale náš objem je pouhým zlomkem toho, co se ročně doveze na Starý kontinent ze zahraničí.

Zásoby uhlí OKD aktuálně činí 400 milionů tun...

Nejde o zásoby OKD, ale celé NWR. Z toho je zhruba polovina v Polsku a 210 milionů ve čtyřech činných dolech OKD na Ostravsku.

Když ročně odkopete 10 milionů tun, tak za dvacet let skončí těžba černého uhlí na Ostravsku?

Teoreticky ano, ale pouze teoreticky. Podívejte se, když v roce 2007 nastoupilo nové vedení OKD, tak se hovořilo o zhruba 120 milionech tun zásob, doly se měly začít zavírat v roce 2016. Díky tomu, že jsme se začali koncepčně dívat na využití ložisek a díky investicím

do nových strojů a technologií jsme se dostali na stávající čísla.

V době, kdy jsem dělal doktorát v Berlíně, se hovořilo o zásobách uhlí na světě na 130 let, plynu na 60 a ropy na 30 let, což je vlastně stejně jako dnes, a to je potřeba si uvědomit, o kolik tun více se dnes těží.

Navíc i cena za uvedené komodity se časem změnila...

Určitě, ropa tehdy stála 25 dolarů a nyní 125 za barel, energetické uhlí OKD prodávalo za 45 a koksovatelné za 75 dolarů za tunu, nyní je prodáváme za 120 až 200 dolarů. Mění se i vyčerpávané zásoby, takže prognózy o čase, který zbývá lidstvu do konce zásob fosilních paliv, se neustále upravují. Že jednou dojdou je jasné, kdy to bude, je obtížné predikovat.

NOVÉ TECHNOLOGIE ZVYŠUJÍ OBJEMY VYTĚŽITELNÝCH ZÁSOB

Vraťme se k těm novým strojům a technologiím, o kterých jste hovořil. Ty mě zajímají...

Investice do technologií byly součástí našeho Programu Optimalizace Produktivity 2010 (POP 2010) a dosáhly za tři roky téměř 10 miliard korun. Uvedu pár konkrétních příkladů... Jedním z charakteristických údajů mechanizované výztuže je její provozní výška. Dříve činila jeden až 5 metrů, čili se slojí s mocností pod metr se prakticky nepočítalo. V nízkých slojích tak nyní převládla technologie uhelných pluhů, v Dole Paskov dokonce dosáhla stoprocentního zastoupení. S novou technologií, kterou jsme pořídili, můžeme vyúhlit sloj mocnosti 85 cm, v určitých případech i 60 cm a dostáváme se v přehledu vytěžitelných zásob někde jinde.

Efektivnější těžby jsme dosáhli například i zvýšením provozní únosnosti sekce, která je

stabilnější, méně poruchová. Se současnou únosností 1 000 tun (dříve 600 tun) při tlaku 400 barů můžeme jít s těžbou do větších hloubek při lepší kontrole nadloží.

Pro ražbu dlouhých důlních děl a spojovacích překopů jsme pořídili nové razicí stroje. Ty disponují kromě velice výkonné razicí hlavičky i vrtacím zařízením, které navrtává do horniny tzv. svorníky, čímž stabilizujeme nadloží stropu chodby. Ražba je pak rychlejší, bezpečnější.

S uvedenými technologiemi se posouvá naše činnost zase dále. Dříve bychom nemohli bezpečně a efektivně těžit tam, kde těžíme nyní.

Hovořil jste o spojovacím překopu. Které doly jste vlastně propojili?

Loni se začalo razit z obou stran podzemní propojení Dolu Darkov a závodu ČSA Dolu Karviná. Je v mnoha ohledech unikátní. Ojedinelost projektu nespočívá jen v tříkilometrové délce díla, ale také například v profilu ražby, která je průměrně 6,7 na 4,5 metru. V maximu pak 8,7 na 5,5 metru. Cílem je zajistit víceúčelovost díla a provozní propojenost obou šachet. Chodba bude vybavena pěti pásovými dopravníky, z nichž jeden bude svou délkou 1 760 metrů v revíru výjimečný.

Předpokládám, že dodavateli výše uvedených strojů a technologií jsou především zahraniční firmy.

Hlavní těžební technologie nakupujeme od světoznámých zahraničních firem jako je například Caterpillar. Ale i v tomto případě je množství komponent těchto strojů vyrobeno v jejich výrobní a servisní společnosti (bývalé Bastro Radvanice,

Těžít se nyní může bezpečněji i ve větších hloubkách

dnes Bucyrus ČR), která zaměstnává 600 lidí. Tato firma dodává především pro východní trhy a je velice úspěšná. Další nadnárodní firmy a naši dodavatelé – Sandvik a Deilmann Haniel – mají své základy i v průmyslové zóně v areálu bývalé šachty v Horní Suché.

Úzká je stále spolupráce OKD se specializovanými firmami, které dodávají zařízení a prvky pro systém dopravy v podzemí nebo obslužné agregáty a pomocná zařízení pro porubní a razicí techniku, hydrauliku, ovládání, osvětlení porubů a podobně. Na významu roste i problematika klimatizace, vždyť jdeme stále do větších a větších hloubek. Celkem spolupracujeme se zhruba 20 českými firmami, které zaměstnávají tisíce lidí. Není to tedy tak jak si někteří myslí, že si tady zahraniční firmy mastí kapsy. Naopak, dávají práci tradičním českým firmám – tradičním dodavatelům pro těžební průmysl, a protože jsou tyto firmy úspěšné, dostávají se i na zahraniční trhy. Mohu jmenovat GasControl, Fite, Ferostroj a další.

České firmy nejsou schopny hlavní důlní technologie dodat?

Dříve to byl Ostroj Opava, především pro nižší mocnosti slojí, solidní byly jejich pluhové systémy. Svět důlní techniky se ale za posledních 10 let dost zásadně změnil a někteří tradiční dodavatelé do OKD (i jiné české nebo polské společnosti) již nebyli ve stavu, aby mohli v tomto segmentu

konkurovat nejlepším na světě – čili na úrovni amerického výrobce důlních strojů Joy Global nebo zmiňovaného Caterpillaru, což je nyní největší firma v technologiích materiálového toku na světě. Ale věřím, že se blíží doba, kdy např. s opavskou společností opět začneme úzce spolupracovat.

HAVÍŘI JSOU SOUTĚŽIVÍ A SLYŠÍ NA ODMĚNY
Zaujal mě váš program, který motivuje vaše zaměstnance k zlepšovacím návrhům. Díky motivačnímu programu Continuous Improvement (Trvalé zlepšování) společnosti OKD jste ušetřili stovky milionů korun.

Přesně tak, loni jsme díky aktivnímu přístupu našich lidí dosáhli úspor přes 300 milionů korun. Nejde jen o úspory financí, ale i o návrhy, které zvyšují bezpečnost práce, které nelze vyjádřit v penězích. Přijali jsme celkem 602 zlepšovacích návrhů, které jsme zhodnotili jako smysluplné. Celkem se zapojilo 1 300 lidí, čili deset procent všech zaměstnanců OKD. Náklady na realizaci nápadů na úspory dosáhly 41 milionů korun, protože do nových nápadů samozřejmě musíte investovat.

Čí to byla myšlenka?

Před třemi lety jsme s generálním ředitelem OKD Klaus-Dieter Beckem uvažovali, jak využít potenciál místních havířů, kteří jsou velice

přemýšliví, tvůrčí a pracují v tak náročných podmínkách, ve kterých by třeba američtí havíři vůbec nekopali.

Počkejte, jak to myslíte?

Tady máme daleko větší hloubky a navíc náročné geologické podmínky. V USA jsou doly, kde jsou sloje uloženy rovnoměrně, my se pohybujeme i ve sklonech 20 %, v Americe jsou směrné délky porubů dlouhé několik kilometrů, my musíme kopat poruby, které mají třeba jen 300 až 500 metrů. Na některých šachtách v USA se uhlí netěží, tam se uhlí sklízí.

Vraťme se tedy k vašemu projektu...

Uvažovali jsme, jak je podnitit k aktivitě. Kdo jiný než havíř nejlépe ví, kde by se dole v podzemí mohlo uspořit, vylepšit. Lidé se z počátku styděli...

... asi si ještě pamatovali, jak dopadalo zlepšovatelé hnutí za komunismu.

Přesně tak, ... Kdo visel na nástěnce, tak byl za Hujera a podobně.

Jak se vám to nakonec podařilo?

Motivovali jsme lidi tím, co ve zdejším kraji platí dokonale – financemi. Každý smysluplný návrh jsme ohodnotili částkou jeden tisíc korun, v případě jednoznačných finančních úspor dostane

jednotlivec nebo parta, která návrh podala, určité procento z celkového objemu dosažené úspory, a to již jsou pěkné finance. Jednou ročně navíc vylosujeme vítěze, který získá tmavozelenou Škodu Fabia.

To stačilo?

Tak samozřejmě že jen toto nikoliv. Myslím si, že stejně důležité pro zapálení lidí bylo i to, že vrcholné vedení firmy s generálním ředitelem OKD Klaus-Dieter Beckem v čele dalo této aktivitě velkou váhu. Třeba i svou účastí přímo v dolech, na pravidelných hodnotících poradách vedení šachet. Vedení firmy bylo první, kdo komunikoval s havíři a vysvětloval jim přímo na pracovišti smysl projektu. Navíc místní havíři jsou velice soutěživí, neustále se zdravě popichují a štenkují. Nyní již ten, který visí na nástěnce pod značkou Continuous Improvement, není žádným šplhounem, ale třeba tím, za kterým chodí pro rady jeho kolegové z jiných šachet. A za vedením OKD zase chodí zástupci jiných dolů a podniků, kteří chtějí poradit a zavést obdobný projekt i u nich.

Říkáte, že jste jako smysluplné přijali více než 600 návrhů. Uvedete jeden dva konkrétní?

Mnohdy jde o na první pohled zcela nevinné záležitosti. Jeden mechanik udělal přehlednou tabulku, nakreslil všechny sekce a dal pod ně volný prostor pro dopisování poznatků o závadách nebo jejich indiciích. Havíři z dalších šachet začali dopisovat své poznatky a následná analýza nám pomohla předejít velice ekonomicky náročným prostojům při opravách nebo výměnách jednotlivých technologií.

Nebo druhý příklad... Po pásech se dopravuje uhlí z jedné a druhé sloje, pak dochází k jejich promíchání a my s tím máme problémy v úpravkách. Jeden vnímavý člověk vymyslel, že kdyby se instaloval překlápací stůl tak se v určitém momentě upraví proud uhlí ze slojí. Získáme tak dva „čisté“ toky materiálů, nemíchají se a za toto uhlí získáme na trhu lepší cenu. Museli jsme sice investovat dva miliony korun do tohoto zařízení, ale přínos je mnohonásobně vyšší.

V DOLE FRENŠTÁT SE NEJDŘÍV MUSÍ UDĚLAT PRŮZKUM

Pojďme k vašemu pátému „aktivnímu“ dolu na Ostravsku – dolu Frenštát... Od roku 1994 na něm práce stojí, ale nikoliv úplně – musíte jej udržovat v konzervačním režimu.

Důl byl postaven v 70. a 80. letech minulého století a od 90. let jej musíme konzervovat, což nás ročně stojí 60 milionů korun. Je to poslední velké ložisko uhlí ve střední Evropě. Konzervovat jej musíme do okamžiku, dokud stát definitivně neoznámí, že ložiska uhlí nepotřebuje. Je potřeba si uvědomit, že uhlí je majetkem státu, nikoliv OKD.

Kdo rozhodl o konzervaci a co tato konzervace obnáší?

Na přelomu 80. a 90. let prošel těžební průmysl na Ostravsku útlumem. Řada nerentabilních dolů byla uzavřena. Situace měla vliv i na nejmladší

Nové dobývací komplexy znamenaly doslova revoluci v technologii těžby uhlí

Nové těžební technologie pořízené v rámci projektu POP 2010 přinesly větší efektivitu i bezpečnost

důl v regionu. V roce 1991 se sice ještě pracovalo na průzkumných vrtech v okolí Frenštátu, stavební práce na samotném dole však byly zastaveny. V roce 1994 byla ještě dokončena jáma č. 4. Na sklonku téhož roku se hornické práce ve Frenštátu zastavily úplně, když Obvodní báňský úřad v Ostravě vydal rozhodnutí, na jehož základě se povoluje zajištění důlních děl dolu Frenštát do konce roku 2003. Šlo o tzv. konzervační režim, který spočívá především v čerpání důlních vod, větrání dolu a kontrolní a inspekční činnosti. V roce 2003 pak tentýž úřad konzervační režim prodloužil bez omezení. V dole probíhá konzervační režim. Dnes zde pracuje 22 zaměstnanců OKD a dalších 16 zaměstnanců dodavatelské firmy, kteří zajišťují veškeré práce spojené s konzervací vybudovaných důlních děl. Mezi tyto aktivity patří zejména větrání, čerpání důlní vody a další zabezpečení.

Jak by tedy probíhala průzkumná ražba v dole Frenštát, o kterou usilujete?

V současné době jsou v dole Frenštát již zminula vyhloubeny dvě vertikální jámy staré 24 let. V jedné z nich, až budeme mít všechna potřebná povolení na průzkum, vyrazíme kilometrovou horizontální průzkumnou ražbu, čili chodbu a z této pak vrty směrem k uhelným slojím. Náklady průzkumu odhadujeme na 300 milionů korun. Dopad ražby na povrch je prakticky nulový. Zhruba čtyři roky po zahájení průzkumu by mělo být jasné, co a jak.

A kdy se tedy začne hypoteticky těžit?

V první řadě musíme vůbec zjistit, zda je uhlí takové kvality a množství, které by bylo rentabilní těžit. Teprve po důkladném průzkumu můžeme začít diskutovat o tom, jestli je společným zájmem naší firmy, státu a místních obyvatel těžba nebo

VAUTID®

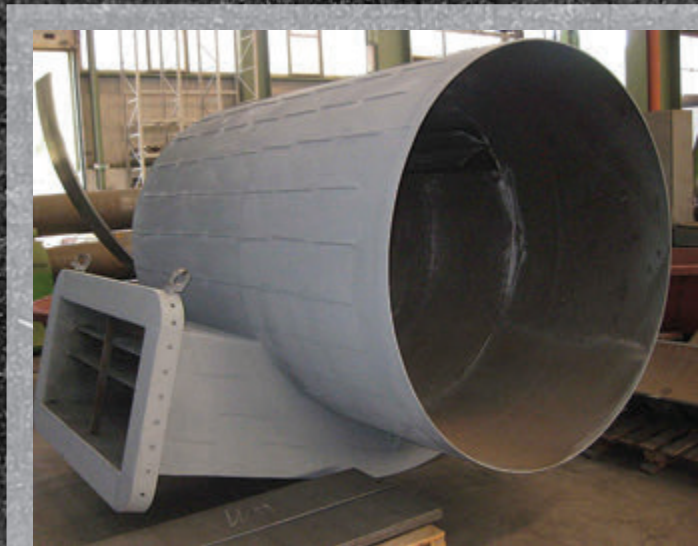
UnionOcel

PÁLENÍ PLECHŮ

- Pálení tvarových výpalků
- Pálení úkosů, resp. příprava svarových hran
- Pálení autogenním pálicím strojem ESAB SUPRAREX SXE - P6000
- Pálení plazmovým strojem ESAB EAGLE 3500
- Pálení plazmovým strojem PIERCE RUM 3500
- Pálení úkosů, resp. příprava svarových hran na pálicím strojeku MESSER PORTACUT

DALŠÍ ZPRACOVÁNÍ PLECHŮ

- Stříhání
- Ohýbání
- Obrábění

VAUTID / SP

Firma UnionOcel je specialistou na technická opatření pro ochranu výrobních zařízení před jejich rychlým opotřebením abrazí a nabízí komplexní řešení prodloužení jejich životnosti. Požadavky zákazníků na snižování nákladů ve výrobě jsme připraveni řešit nabídkou otěruvzdorných kompozitních tvrdonávarových plechů značky VAUTID.

UnionOcel s.r.o.

Radlická 740/113c
158 00 PRAHA 5 - Nové Butovice
Telefon +420 251 013 048
Telefax +420 251 013 050
e-mail: info@unionocel.cz

Panská 1444/14
724 21 KOPŘIVNICE
Telefon +420 556 209 913
Telefax +420 556 209 956

www.unionocel.cz

OKD nyní používá při razbě kombajny, které patří ke světové extratřídě

naopak jiné řešení. Nyní jsou jakýkoliv odpor a různé „renomované“ studie odpůrců těžby zbytečné, pohybujeme se totiž na úrovni hypotéz.

Těžbařské společnosti hovoří o tom, že současná těžba je k životnímu prostředí šetrnější...

Plány komunistického režimu na těžbu ve Frenštátě byly doslova megalomanské, počítalo se s těžbou na 63 kilometrech čtverečních, což by zasáhlo celé okolí. V případě naší plánované budoucí těžby bychom těžili pouze tam, kde by těžba neměla zásadní vliv na stávající infrastrukturu nebo obytné plochy. Když si vzpomenete na to, co se na Ostravsku dělo před 50 až 60 lety, kdy bylo 70 funkčních šachet, tak ten dopad současné těžby ve čtyřech dolech je zcela neporovnatelný.

Navíc zkusíme různé metody, např. ukládání popílko-cementové směsi do vytěženého prostoru, které docílí pokles na povrchu menší než 10 centimetrů. Ale i toto je otázka ekonomiky, zda se to při konkrétní kvalitě a množství uhlí vyplatí dělat.

K poklesům zeminy by tedy došlo i v případě těžby v dole Frenštát?

To je předčasná otázka. Existují samozřejmě metody, které prakticky zabraňují i minimálním poklesům, ale výrazně se snižuje výtěžnost dolu. A zase jsme u ekonomiky, zda by se pak těžba vůbec vyplatila.

Sám jste říkal, že lidé v Česku hodně slyší na peníze... Motivační stimul v tomto směru by případnou podporu těžby jistě zvýšil...

Víte, pokud budou lidé v dotčených lokalitách za vše chtít další a další finance a nedívají se problematiku v širších souvislostech, tak se nikam nedostaneme. Tady jde přece o něco víc, ... jde

o přežití tradičního průmyslu, o to, že je potřeba, aby se firmám dařilo, protože pak budou mít lidé práci a vydělají si peníze. Nechápu člověka, který neustále protestuje proti plánům naší společnosti, vznáší přehnané požadavky a přitom polovina jeho rodiny pracuje přímo u nás nebo v dodavatelských firmách. Nechápu.

Předpokládám, že případné ukončení konzervativního režimu, čili uzavření dolu a opětovné otevření v „horších časech“, je asi technicky složité...

Řekl bych spíše nemožné. Podívejte se na příklad Německa, kde v roce 2018 končí dotace na těžbu černého zlatá. Jejich útlum těžby uhlí za těch několik let způsobil, že kdysi uhelná velmoc, která desítky let určovala trendy v technologiích a těžebních strojích, totálně vyklidila pozici na trhu. Nyní patří mezi strojírenské špičky firmy, jako jsou Caterpillar, Sandvik a další, již ne německé.

Stroje se ale dají lehce dovést, takže zahájit těžbu by mohlo být snadné...

Tak pokud na ně máte peníze, tak ano, stroje získáte relativně lehce... Ale daleko horší je to myslím ve směru lidských kapacit, kvalifikovaných inženýrů a zkušených havířů... Když uzavřete koksovny, ocelárny, uhelné doly tak ztratíte po dobu několika let kontakt s tím, co se ve světě děje, přerušíte kontinuitu know how. Podle mého názoru již není možné do rozjetého vlaku, ze kterého vyskočíte, opět naskočit.

POLÁCI TĚŽBU VÍTAJÍ – BUDE PRÁCE

Pojďme k Dolu Debiensko, který buduje společnost NWR Karbonia, tedy zahraniční sestra OKD.

Ján Fabián přímo v akci, při jednom z pravidelných fárání. V tomto případě na Dole Darkov

Situace v tomto směru, čili protestů obyvatel dotčených lokalit v okolí dolu Debiensko, je jiná?

Zcela. I přesto, že se důl nachází uprostřed města, má obrovskou lokální podporu. Lidé ve městě, kde jen málokdo měl dvanáct let solidní práci, se těší na nové příležitosti. V rámci slavnostního zahájení výstavby portálů 3. prosince loňského roku, resp. v rámci vysvěcení sv. Barborky, se konala v místním kostele mše. Katovický arcibiskup Wiktor Skwor řekl: „Děkujeme Bohu a člověku.“ Každý kdo měl proslov, děkoval, děkoval firmě, která zde investuje a dá lidem práci.

Před deseti lety byl důl označen tehdejším majitelem jako nerentabilní.

O tom, co ovlivňuje rentabilitu, jsme se bavili výše. Navíc majitel těžební společnosti, do které patřil i Důl Debiensko, se prostě tehdy rozhodl investovat a koupil moderní technologie těžby do jiných dolů a na Debiensko z různých důvodů nezbylo... My do moderních technologií, které udělají z dolu opět rentabilní podnik, investujeme nyní.

V současné době probíhají stavební práce a kromě dodávek některých malých celků se na nich české firmy nepodílejí. To se ale může změnit v okamžiku montáže technologií – především klimatizace, úpravnicí, důlní dopravy a podobně. V těchto směrech mají velkou šanci naši tradiční čeští dodavatelé.

Jak se díváte na úvahy Polska ve směru rozvoje jaderné energetiky?

90 % polské elektrické energie se vyrábí z uhlí a to je považováno za něco božského. Přechod na jadernou energetiku bude nesmírně dlouhým procesem.

Ing. Stanislav Cieslar